Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Трета редовна сесия.

5 засѣдание, понедѣлникъ, 6 ноември 1916 година.

(Открито отъ прѣдседателя д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 4 ч. 15 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателтъ: (Звъни) Засѣданието се открива.

Г. секретарьтъ ще провѣри по списъка кои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители отсѫтствуватъ.

Секретарь д-ръ Д. Димитровъ: (Прочита списъка. Отсѫтствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Иванъ Ангеловъ, Цанко Бакаловъ, Стефанъ С. Бобчевъ, Григоръ Бояджиевъ, Костадинъ Василевъ, Иванъ Велчевъ, д-ръ Никола Генадиевъ, Павелъ Генадиевъ, Недѣлчо Георгиевъ, Атанасъ Германски, Иванъ Гешовъ, Александъръ Димитровъ, Бешко Дуновъ, Михаилъ Зелковъ, Дончо Златковъ, Йорданъ Йоновъ, Христо Кабакчиевъ, Белизаръ Каракашевъ, Миле Каралѣевъ, Василъ Коларовъ, Найденъ Комановъ, Иванъ Костовъ, Добри Кротневъ, Ангелъ Кундалевъ. Петъръ Лисевъ, Григоръ Маджуновъ, Никола Марчевъ, д-ръ Василъ Нейчевъ, Михаилъ Патевъ, Тома Пенковъ, Стефанъ Петковъ, Венедиктъ Поповъ, Иванъ Г. Поповъ, Христо Г. Поповъ, Христо Радойковъ, Александъръ Радоловъ, д-ръ Еню Разпоповъ, Едхемъ Рухи бей, д-ръ Фоти Симеоновъ, Георги Стоиловъ, д-ръ Паскалъ Табурновъ, Константинъ Торлаковъ, Марко Турлаковъ, Исмаилъ Хакѫ бей, Иванъ Халачовъ, Талятъ Мехмедъ х. Хюсеиновъ, Крумъ Чапрашиковъ, Стоянъ Чешмеджиевъ, Атанасъ Черневъ, Стоянъ Шиваровъ и Никола Шишковъ).

Прѣдседателтъ: Отъ 245 народни прѣдставители отсѫтствуватъ 51; има налице 194. Значи, има достатъчно число, за да се счита засѣданието за законно и да пристѫпимъ къмъ разглеждане въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

Поискани сѫ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители слѣднитѣ отпуски:

Плѣвенскиятъ народенъ прѣдставитель г. Бешко Дуновъ съ заявление иска да му се разрѣши 7-дневенъ домашенъ отпускъ, по важни домашни причини, считанъ отъ 7 до 13 того включително. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Кюстендилскиятъ народенъ прѣдставитель г. Христо Радойковъ иска, по важни домашни причини, да му се разрѣши 10-дневенъ домашенъ отпускъ, считанъ отъ 6 того. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Видинскиятъ народенъ прѣдставитель г. Стаменъ Миковъ иска, по важни домашни причини, да му се разрѣши 10-дневенъ отпускъ, считанъ отъ 8 того, до 18 включително. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Бургазкиятъ народенъ прѣдставитель г. Стоянъ Шивъровъ, по много важни домашни причини, иска да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, считанъ отъ днесъ. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Гюмюрджинскиятъ народенъ прѣдставитель г. Исмаилъ Хакѫ бей съ заявление отъ 2 того съобщава, че получилъ една телеграма отъ санаториума „Белведеръ" въ с. Лейзенъ, въ Швейцария, въ която телеграма му се съобщава, че жена му е много злѣ болна и го вика да отиде, вслѣдствие на което иска да му се разрѣши едномѣсеченъ отпускъ. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Христо х. Димитровъ съ заявление отъ днешна дата иска да му се зачетатъ днитѣ отъ 28 октомврий до 3 ноември като дни, прѣзъ които е отсѫтствувалъ по много важни домашни причини, слѣдователно, като дни прѣкарани въ отпускъ. Които одобряватъ това негово искане, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Гочо Димовъ сѫщо по такива причини иска да му се зачетатъ отсѫтствията на 28 и 30 октомврий за отсѫтствия по уважителни домашни причини; слѣдователно, като дни прѣкарани въ отпускъ. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Сѫщо такова заявление е постѫпило отъ видинскиятъ народенъ прѣдставитель г. д-ръ Димитъръ Димитровъ, който обяснява, че въ днитѣ отъ 28 октомврий до 2 ноември не е могълъ да дойде тукъ, защото пѫтуването му отъ Видинъ до София е било тежко. Трѣбвало е да пѫтува 4 дни и моли тѣзи 4 дни да му се зачетатъ като дни прѣкарани въ отпускъ. Които одобряватъ това негово искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Бургазкиятъ народенъ прѣдставитель г. Димитъръ Джанкардашлийски иска да му се зачетатъ днитѣ отъ 28 октомврий до 5 ноември включително като дни, прѣкарани въ отпускъ. Които сѫ съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Постѫпило е отъ Министерството на войната прѣдложение за одобрение указа № 39 отъ 13 октомврий 1916 г., съ който е одобрено IV-то постановление на Министерския съвѣтъ отъ 20 септемврий 1916 г., протоколъ № 134, относително разрѣшението за построяване на една нова артилерийска работилница при Главната армейска артилерийска работилница.

Сѫщо постѫпило е заявление отъ парламентарната група на Работническата социалъ-демократическа партия,

подписано отъ всички господа, числящи се къмъ тази група, съ което искатъ да се възобнови тѣхното предложение отъ миналата сесия за добавъчното възнаграждение на служащитѣ и работницитѣ при изборнитѣ учрѣждения.

Сѫщо постѫпило е едно заявление отъ групата на широкитѣ социалисти, съ което искатъ, на основание чл. 45 отъ правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното събрание, да се поднови искането имъ, внесено въ миналата извънредна сесия на Камарата на 23 юний т. г. касателно единъ законопроектъ за уреждане положението на работницитѣ и служащитѣ въ частнитѣ предприятия, които сѫ лишени отъ работа вслѣдствие на мобилизацията.

Всички тѣзи предложения ще се напечататъ и раздадатъ на г. г. народнитѣ представители, а предложението отъ Военното министерство ще се раздаде още сега.

Пристѫпяме къмъ дневния редъ.

Г. Димитровъ: Въ миналото засѣдание нашата група отправи едно питане къмъ г. министъръ-прѣдседателя.

Прѣдседателтъ: Съобщено е, г. Димитровъ.

Г. Димитровъ: Тогава защо не се отговаря и досега? Ако г. министъръ-прѣдседателтъ нѣма врѣме, той може да натовари другъ министъръ да отговори, вмѣсто него. Населението въ София гладува. Ние искаме да знаемъ кои сѫ причинитѣ, задѣто не ни се отговаря. Трѣбва Народното събрание да се зачита.

Прѣдседателтъ: Г. министъръ-прѣдседателтъ не е тукъ.

Г. Димитровъ: Ако той не може да отговори, другъ министъръ да отговори. Въ всѣки случай, трѣбва да се отговори на Народното събрание. (Къмъ г. г. министритѣ) Вие не отговаряте на питанията, които ви се отправятъ отъ народнитѣ прѣдставители. Азъ моля г. министъръ-прѣдседателя въ идущето засѣдание да отговори на Камарата.

Прѣдседателтъ: Ще съобщя това Ваше искане на г. министъръ-прѣдседателя.

Постѫпило е до прѣдседателството на Народното събрание едно писмо отъ парламентарната анкетна комисия, която Народното събрание избра въ миналата извънредна сесия, състояща се отъ 5 души, за да провѣри извѣстни работи, които се изтъкнаха тукъ, въ Народното събрание, съ което, като се оплаква, че работата ѝ е много голѣма и че двама отъ членоветѣ сѫ се отказали отъ нея още отъ началото на сесията, моли да се ходатайствува прѣдъ Народното събрание да се замѣнятъ тѣзи двама членове съ други двама, за да може работата да се свърши часъ по-скоро и още въ тази сесия да докладва въ Народното събрание за резултата. Прѣдседателството мисли, че е умѣстно искането на парламентарната комисия и прѣдлага на Народното събрание да допълни комисията съ двама души.

Нѣкой отъ крайната лѣвица: Това не е на дневенъ редъ.

Прѣдседателтъ: То е само за допълнение на комисията.

Отъ нѣколко мѣста: Да се постави на дневенъ редъ.

Прѣдседателтъ: Прѣдседателството прѣдлага допълването на тия двама члена съ други двама и за такива прѣдлага г. г. Никола Калчевъ и Никола Марчевъ. (Тропане по прѣдставителскитѣ банки въ крайната лѣвица) Какво искате, г-да? По рѣшение, взето отъ Народното събрание, нѣма какво да вземате думата — просто попълва се комисията. (Глъчка)

Н. Атанасовъ: Изборътъ на други парламентарни комисии е поставянъ на дневенъ редъ.

К. Пастуховъ: Искамъ думата!

Прѣдседателтъ: Не може да Ви се даде думата.

К. Пастуховъ: Какъ да не може? (Глъчката продължава)

Прѣдседателтъ: (Звъни) Които сѫ съгласни съ прѣдложението на прѣдседателството, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

К. Пастуховъ: Има ли правилникъ тукъ, г. прѣдседателю? Прѣдседателството е длъжно да съблюдава правилника. Прѣдседателството не знае своитѣ длъжности. Искамъ думата!

Прѣдседателтъ: Моля г. докладчика на комисията по законопроекта за прибавление втора алинея къмъ чл. 21 отъ закона за пенсиитѣ по гражданското и военното вѣдомства отъ 1910 г., съ допълнението му отъ 1911 г. и 1912 г., да докладва.

К. Пастуховъ: Кажете кого избрахте? Никой не знае кои сѫ избрани.

Прѣдседателтъ: Да сте слушали, г-да. Като викате, кой ви е кривъ? (Глъчка) Моля ви се, г-да, тишина.

К. Пастуховъ: Ама кажете кого избрахте?

Прѣдседателтъ: Стенографитѣ чуха. Вие като вдигате гюрултия, кой ви е кривъ?

К. Пастуховъ: Поне да знаемъ кого сте избрали.

Докладчикъ д-ръ С. Кехлибаровъ: (Чете)

„ДОКЛАДЪ

отъ комисията по Министерството на войната по законопроекта за прибавление втора алинея къмъ чл. 21 отъ закона за пенсиитѣ по гражданското и военното вѣдомства отъ 1910 г., съ допълнението му отъ 1911 и 1912 г.

Г. г. народни прѣдставители! Комисията по Министерството на войната, въ засѣданието си отъ 4 ноември т. г., разгледа законопроекта за прибавление втора алинея къмъ чл. 21 отъ закона за пенсиитѣ по гражданското и военното вѣдомства отъ 1910 г., съ допълнението му отъ 1911 и 1912 г., приетъ отъ Народното събрание прѣзъ текущата му сесия на първо четене, и слѣдъ щателно проучване и всестранно обсѫждане направи въ него нѣкои измѣнения и допълнения, прие го въ приложената тукъ форма и ходатайствува прѣдъ Народното събрание да бѫде приетъ и отъ послѣдното съ направенитѣ отъ комисията измѣнения и допълнения.

Ст. София, 5 ноември 1916 г.

Отъ комисията

„ЗАКОНЪ

за прибавление втора алинея къмъ чл. 21 отъ закона за пенсиитѣ по гражданското и военното вѣдомства отъ 1910 г. съ допълнението му отъ 1911 и 1912 г.

Офицеритѣ и долнитѣ чинове, които въ врѣме на войната бѫдатъ убити или умратъ вслѣдствие на службата, отъ деня на смъртьта наслѣдницитѣ имъ получаватъ инвалидна пенсия въ размѣръ на слѣдующия по-горенъ чинъ, ако къмъ деня на смъртьта имъ сѫ прослужили не помалко отъ $^3/_4$ отъ врѣмето, установено въ закона за производството въ по-горенъ чинъ, а така сѫщо и тия, които сѫ прѣдставени за производство за бойно отличие въ по-горенъ чинъ, независимо отъ прослуженото врѣме, безъ да се гледа на получаваната послѣдна годишна заплата.

Съ сѫщитѣ права се ползуватъ наслѣдницитѣ на офицеритѣ и долнитѣ чинове, убити или умрѣли вслѣдствие на службата прѣзъ войната на 1912 и 1913 г. и прѣзъ настоящата война до влизането на настоящия законъ въ сила“.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ: Г. г. народни прѣдставители! Редакцията на параграфа трѣбва да бѫде измѣнена, защото тъй, както сега стои, излизатъ различни недоразумѣния, които слѣдва да бѫдатъ поправени. Прѣди всичко граматически не е редовно да се казва: (Чете) „Офицеритѣ и долнитѣ чинове, които въ врѣме на война бѫдатъ убити или умратъ вслѣдствие на службата, отъ деня на смъртьта, наслѣдницитѣ имъ получаватъ инвалидна пенсия въ размѣръ на слѣдующия по-горенъ чинъ, ако къмъ деня на смъртьта имъ сѫ прослужили не по-малко отъ 3/4 отъ врѣмето, установено въ закона за производството въ по-горенъ чинъ . . .“ Кои сѫ прослужили — офицеритѣ или наслѣдницитѣ? Това е една редакция съвсѣмъ неприемлива.

Втора една забѣлѣжка. Втората алинея гласи така: „Съ сѫщитѣ права се ползуватъ наслѣдницитѣ на офицеритѣ и

долнитѣ чинове, убити или умрѣли вслѣдствие на службата прѣзъ войната на 1912—1913 г. . . ." Защо? Първоначалната алинея прѣдвижда извѣстни условия, а втората алинея изключва тия условия. Излиза, че споредъ втората алинея наслѣдницитѣ на всички офицери и долни чинове, убити прѣзъ войната на 1912 и 1913 г., ще получаватъ увеличена пенсия, безъ да бѫдатъ произведени тѣхнитѣ наслѣдодатели — офицери или долни чинове.

Поради това редакцията трѣбва да стане по следния начинъ: (Чете) „Ако офицери и долни чинове въ врѣме на война бѫдатъ убити или умратъ", не „вслѣдствие", а трѣбва да се каже „по поводъ на службата" — за да бѫде въ съгласие съ закона за пенсиитѣ, защото „вслѣдствие на службата" е ново понятие — „и ако къмъ деня на смъртьта сѫ прослужили не по-малко отъ 3/4 отъ врѣмето, установено отъ закона за производството въ по-горенъ чинъ, или пъкъ сѫ били прѣдставени за производство за бойно отличие въ по-горенъ чинъ, независимо отъ прослуженото врѣме, то наслѣдницитѣ имъ получаватъ инвалидна пенсия въ размѣръ на слѣдующия по-горенъ чинъ, безъ да се гледа на получаваната послѣдна годишна заплата." Съдържанието е сѫщото, само че е изказано въ една правилна граматическа форма, както подобава на единъ законъ.

Втората алинея трѣбва да започва така: (Чете) „При спазване на горнитѣ условия съ сѫщитѣ права се ползуватъ наслѣдницитѣ и пр. . . ." По тоя начинъ ще се избѣгнатъ недоразумѣнията, ще се поправи редакцията на члена и граматически ще бѫде сносна, а сега е съвършено невъзможно да се гласува такава редакция. Азъ моля г. министра да се съгласи, защото то е сѫщото; сѫщо моля и г. докладчика.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ, защото е всѣ едно и сѫщо.

Министъръ П. Пешевъ: Тази редакция ми се вижда много по-правилна, отколкото онази, която се прочете отъ г. докладчика, и затова моля, отъ страна на правителството, да се приеме.

Прѣдседателятъ: Има думата г. д-ръ Петъръ Джидровъ.

Д-ръ П. Джидровъ: Двѣ думи, г. г. народни прѣдставители, касателно редакцията.

Ако се приеме онова, което прѣдлага г. военният министъръ, безспорно, редакцията е погрѣшна и ще трѣбва да се поправи съгласно казаното отъ г. Молловъ, но съ една бѣлѣжка. Азъ бихъ молилъ г. Молловъ да се съгласи, да не бѫде „вслѣдствие на службата" . . .

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: „По поводъ на службата".

Д-ръ П. Джидровъ: Да не бѫде и „по поводъ на службата", а да бѫде „прѣзъ службата".

В. Молловъ: (Нѣщо възразява)

Д-ръ П. Джидровъ: Да, г-да, текстътъ на закона има прѣдъ видъ обикновенитѣ нещастия, за които законодателятъ възнаграждава наслѣдницитѣ съ пенсия, само ако тѣ сѫ причинени по поводъ и при изпълнение на службата — туй е принципътъ на закона. Но понеже въ врѣме на война смъртьта се причинява не само „по поводъ на службата" — службата си е служба; война е това — а може да не бѫдете на служба, може да си почивате, може въобще да не сте въ изпълнение на службата, и пакъ една граната пада отнѣкѫдѣ, или се разболѣете, или се простудите и умирате и т. н.

Д. Кьорчевъ: Значи, пакъ „по поводъ".

Д-ръ П. Джидровъ: Не е „по поводъ". Може да не бѫде при изпълнението и може да не бѫде „по поводъ".

Д. Кьорчевъ: Да пътувате, напр., за да си заемете мѣстото.

Д-ръ П. Джидровъ: Прѣдставете си, че войницитѣ сѫ въ отпускъ или сѫ въ едно село, стоятъ си въ едно кафене и тамъ стане нещастието.

Д. Кьорчевъ: Но тѣ не сѫ демобилизирани.

Д-ръ П. Джидровъ: Тогава ще дадете пенсия пакъ — нали?

Д. Кьорчевъ Разбира се.

Д-ръ П. Джидровъ: Понеже понятието „по поводъ" е малко по-трудно да се разбере, азъ мисля, че за тия нещастия, които ставатъ прѣзъ врѣме на война, трѣбва да се каже „при службата".

Но, г. г. народни прѣдставители, едно отъ съображенията да се привлѣкатъ повече гласове въ комисията, за да се приеме прѣдложението на Военното министерство въ тази форма, въ която се прѣдлага, бѣше и това, че и на войницитѣ, на които пенсията въобще е малка, се дава възможность по тоя начинъ да добиятъ по-голѣма пенсия — единъ видъ отговаря се на назрѣлитѣ нужди, по косвенъ пѫть. За да се види, че това съображение, което е играло роль въ комисията, нѣма никакво значение, ще трѣбва да ви посоча текста на нашия законъ. Ефрейторитѣ и редницитѣ получаватъ еднакъвъ размѣръ пенсия. Ако, слѣдователно, вие мислите, че много редници — голѣмата маса войници, това сѫ редници — ще получаватъ увеличена пенсия, въ такъвъ случай вие се мамите. Тѣ нѣма да получаватъ такава затуй, защото и да бѫдатъ произведени въ по-горенъ чинъ, тѣ могатъ да бѫдатъ произведени само като ефрейтори, а ефрейторитѣ не получаватъ по-голѣма пенсия отъ редницитѣ. Ето защо това съображение на нѣкои народни прѣдставители, което се изтъкна въ комисията, не играе никаква роль. Остава, значи, пакъ да се тълкува законътъ само за нѣкои офицери. Както казахъ при първото четене, ако вие искате, както бѣше цѣлта на г. военния министъръ, занапрѣдъ да дадете една увеличена пенсия, то за тия, които се отличатъ, вмѣсто досегашния законъ, създайте изрично законоположение такова. Но да обобщавате всички служби въ такъвъ единъ членъ, за да се унищожатъ постановленията на закона, който иска пълно производство, за да се даде увеличена пенсия, азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, че е неправилно и не може да бѫде прието.

Прѣдседателятъ: Има думата г. д-ръ Борисъ Вазовъ.

Д-ръ Б. Вазовъ: Азъ моля комисията да се съгласи да стане една поправка, за да има съответствие съ нашия дисциплинаренъ уставъ, а именно. Тукъ, въ законопроекта, се казва: „Офицеритѣ и долнитѣ чинове". Г. министърътъ знае, че споредъ дисциплинарния уставъ всички сѫ войници, но има различни чинове, като се почне отъ войникъ, ефрейторъ, подофицеръ, офицеръ и се стигне до генералъ. Така че трѣбва да се махне това название — „долни чинове", което е изхвърлено отъ нашия дисциплинаренъ уставъ. Азъ моля г. военния министъръ да се съгласи съ тази поправка.

Прѣдседателятъ: Има ли нѣкои отъ г. г. министритѣ да кажатъ нѣщо?

(Никой не се обажда)

Ще положа на гласуване прочетения законопроектъ съ поправката, която направи г. Молловъ и съ която г. министърътъ се съгласи. Които приематъ така прочетения законопроектъ. . .

Д. Кьорчевъ: Прочетете поправката.

Д-ръ Б. Вазовъ: А моята поправка?

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Ето какво е, г. Вазовъ. Въ дисциплинарния уставъ, който не е законъ, а е единъ уставъ, утвърденъ отъ Негово Величество, стана въпросъ да прѣмахнемъ това название „долни чинове" и се прокара нѣщо, обаче и тамъ още си остана това нѣщо. Но и да го има въ дисциплинарния уставъ, то не измѣнява другитѣ закони, а главно закона за пенсиитѣ, дѣто названието „долни чинове" сѫществува; заради туй азъ бѣхъ принуденъ да запазя това измѣнение. Думитѣ „долни чинове" ще се прѣмахнатъ тогава, когато се измѣни законътъ за въоръженитѣ сили. Засега, обаче, сѫществува и затуй азъ моля да си остане, понеже въ закона за пенсиитѣ така се наричатъ — „долни чинове".

Прѣдседателятъ: Г. Молловъ! Моля, прочетете поправката, която трѣбва да се гласува.

В. Молловъ: (Чете)

„Ако офицери и долни чинове въ врѣме на война бѫдатъ убити или безслѣдно изчезнатъ" — това трѣбва да се при-

бави, въ съгласие съ чл. 21, защото тамъ се говори за изчезнали и, като се изостави, тълкуването може да каже, че тѣ не влизатъ — „или умратъ по поводъ или при изпълнение на службата“ — пакъ вземамъ термина отъ закона — „и ако къмъ деня на смъртьта имъ сж прослужили не помалко отъ 3/4 отъ врѣмето, установено въ закона за производството въ по-горенъ чинъ, или пъкъ сж били прѣдставени за производство, за бойно отличие, въ по-горенъ чинъ, независимо отъ прослуженото врѣме, то наслѣдницитѣ имъ получаватъ инвалидна пенсия въ размѣръ на слѣдния по-горенъ чинъ, безъ да се гледа на получаваната послѣдна годишна заплата. При спазване на горнитѣ условия съ сжщитѣ права се ползуватъ наслѣдницитѣ на офицеритѣ и долнитѣ чинове, убити или умрѣли вслѣдствие на службата прѣзъ войната на 1912 и 1913 г. и прѣзъ настоящата война, до влизането на настоящия законъ въ сила“.

Прѣдседателтъ: Тази редакция приема ли се отъ правителството?

Министъръ П. Пешевъ: Приема се.

Прѣдседателтъ: Които приематъ единствения членъ отъ закона, както се редактира и прочете отъ г. Мо̀лловъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Ще се докладва слѣдующиятъ законопроектъ, приетъ отъ комисията, а именно законопроектътъ за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и на закона за измѣнението и допълнението му отъ 1914 г.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ Г. Занковъ (Чете)

„ДОКЛАДЪ

отъ комисията по Министерството на войната по законопроекта за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и на закона за измѣнението и допълнението му отъ 1914 г.

Г. г. народни прѣдставители! Комисията по Министерството на войната, въ засѣданието си отъ 4 ноември т. г., разгледа законопроекта за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и на закона за измѣнението и допълнението му отъ 1914 г., приетъ отъ Народното събрание прѣзъ текущата му сесия на първо четене, и слѣдъ щателно проучване и всестранно обсжждане направи въ него нѣкои измѣнения и допълнения, прие го въ приложената тукъ форма и ходатайствува прѣдъ Народното събрание да бжде приетъ и отъ послѣдното съ направенитѣ отъ комисията измѣнения и допълнения.

Гр. София, 5 ноември 1916 г.

Отъ комисията

„ЗАКОНЪ

за измѣнение § 10 отъ закона за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и на закона за измѣнението и допълнението му отъ 1914 г.

„§ 10. Военнослужащитѣ въ военно врѣме получаватъ дневни пари както слѣдва:

а) Офицеритѣ, медицинскитѣ и ветеринарни лѣкари, зжболѣкаритѣ, аптекаритѣ, военнитѣ чиновници, включително и придаденитѣ въ разпореждане на военнитѣ власти, и служащитѣ въ онния части, щабове, управления и учрѣждения на дѣйствующата армия, които взематъ или сж вземали участие въ боевете или пъкъ сж на бойна обстановка, получаватъ дневни пари въ 1½ размѣри отъ опрѣдѣленията за вжтрѣшнитѣ мирновременни командировки.

Долнитѣ чинове отъ сжщитѣ части, щабове, управления и учрѣждения получаватъ дневни пари: офицерскитѣ кандидати и фелдфебелитѣ по 2 л., старшитѣ подофицери — 1·50 л., младшитѣ подофицери — 0·60 л. и редницитѣ по 0·50 л., когато изпълняватъ длъжности съотвѣтни на чина имъ.

Кои отъ частитѣ, щабоветѣ, управленията и учрѣжденията на дѣйствующата армия ще получаватъ горнитѣ размѣри и отъ кой день слѣдъ влизането на настоящия законъ въ сила да се счита за всѣка часть и пр., се опрѣдѣля съ заповѣдь по дѣйствующата армия.

б) Всички други офицери, медицински и ветеринарни лѣкари, зжболѣкари, аптекари, военни чиновници, включително и придаденитѣ въ разпореждане на военнитѣ власти, и служащи, които не сж зачислени на дневни пари въ горнитѣ размѣри, гдѣто и да се намиратъ, получаватъ дневни пари въ размѣръ ½ отъ опрѣдѣленитѣ за мирновременнитѣ вжтрѣшни командировки, а долнитѣ чинове — ½ отъ отъ опрѣдѣленитѣ за дѣйствующата армия.

Всички военнослужащи, незачислени на дневни пари съ увеличенъ размѣръ, когато сж въ командировка въ царството, получаватъ дневни пари въ пѣленъ размѣръ на мирновременнитѣ вжтрѣшни командировки.

Долнитѣ чинове въ такъвъ случай получаватъ дневни пари въ размѣръ, опрѣдѣленъ за дѣйствующата армия. За командировки въ странство всички получаватъ дневни пари въ размѣръ, опрѣдѣленъ за външни командировки, или въ специаленъ размѣръ, опрѣдѣленъ отъ Министерския съвѣтъ.

в) Раненитѣ и заболѣлитѣ прѣзъ врѣмето до оздравяването имъ получаватъ дневни пари и заплата, каквито сж получавали до нараняването или заболѣването имъ, независимо отъ заплатата и дневнитѣ пари, плащани на замѣстницитѣ имъ.

г) Размѣритѣ на дневнитѣ пари за медицинскитѣ и ветеринарнитѣ лѣкари, зжболѣкаритѣ и аптекаритѣ, въ всички случаи се приравняватъ къмъ онния на строевитѣ офицери.

д) Прѣзъ врѣме на задължителнитѣ служебни отпуски военнослужащитѣ получаватъ дневни пари въ сжщия размѣръ, какъвто сж получавали до деня на заминаването имъ въ отпускъ.

е) Офицери, когато изпълняватъ длъжности, прѣдвидени за по-голѣми или по-малки чинове, получаватъ дневни по чина за длъжностьта, която изпълняватъ.

Долни чинове, когато изпълняватъ длъжности, прѣдвидени за по-голѣми или по-малки войнишки чинове, получаватъ сжщо дневни пари по чина за длъжностьта, която изпълняватъ. Студентитѣ медици, които изпълняватъ санитарна служба въ болницитѣ и частитѣ, получаватъ заплата и дневни пари като кандидатъ-офицери.

ж) Долнитѣ чинове, които получаватъ заплата като срочнослужащи, прѣзъ врѣме намирането имъ по домоветѣ за поправка на здравето си получаватъ и обикновенъ порционъ за храна, независимо отъ дневнитѣ пари.

з) Подпоручицитѣ, когато изпълняватъ длъжность, прѣдвидена по бюджета или по щатоветѣ за военно врѣме за чинъ „поручикъ“, получаватъ заплата съотвѣтна на чина имъ.

и) Отъ заплатитѣ на военнитѣ чиновници се правятъ одръжки само за пенсия.

к) Дошлитѣ отъ запаса младши подофицери, които изпълняватъ длъжность на взводенъ и приравнена, както и санитарнитѣ подофицери (ротни, батарейни и пр.), получаватъ годишна заплата 600 лева.

л) Произведенитѣ въ първи офицерски чинъ получаватъ освѣнъ пособие за формено облѣкло по чл. 184 отъ правилника за произвеждане и оправдаване държавнитѣ разходи, и пособие за стъкмяване, съгласно § 9 отъ закона за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме.

м) Гарнизоннитѣ пари съставляватъ добавъчно възнаграждение и се плащатъ на всички военнослужащи, които сж получавали такива пари до мобилизацията, безразлично дали тѣ се намиратъ въ гарнизонитѣ си или вънъ отъ тѣхъ. А новоназначенитѣ слѣдъ мобилизацията на служба въ Софийския гарнизонъ — офицери и военни чиновници — гарнизонни пари получаватъ за врѣместоенето имъ въ гарнизона.

н) Запасни долни чинове, повикани на служба и назначени да изпълняватъ по военното вѣдомство служби, за които по щатоветѣ се прѣдвиждатъ чиновници или служащи, получаватъ за храненето и издържката си дневни пари отъ 3 до 8 л. споредъ опрѣдѣлението отъ министра на войната, ако не получаватъ заплата било отъ военното или отъ другитѣ вѣдомства като чиновници.

Настоящиятъ законъ по отношение на частитѣ, щабоветѣ, управленията и учрѣжденията, които ще се зачислятъ на дневни пари въ увеличенъ размѣръ, се прилага отъ деня на влизането му въ сила, а по отношение на всички останали части, щабове, управления и учрѣждения и по отношение на всички други нареждания — отъ деня на мобилизацията — 10 септември 1915 г.“

Прѣдседателтъ: Има думата г. Георги Поповъ.

Г. Поповъ: Г. г. народни представители! Въ миналото засѣдание при първото четене на законопроекта азъ изтъкнахъ съображенията, които трѣбва да се вематъ предъ видъ, когато ще опредѣляме дневнитѣ пари на българския войникъ. Макаръ комисията да е направила едно увеличение на дневнитѣ пари на войника — отъ 20 на 50 стотинки, — ние, обаче, намираме, че това е нищожно увеличение, и затуй оставаме на своето становище: дневнитѣ пари да бѫдатъ 1 л. Въ такъвъ смисъль правимъ предложение къмъ втора алинея отъ буква **а** на настоящия законъ: (Чете) „Долнитѣ чинове, както тѣзи, които мобилизацията завари на служба, тъй и онія, които постѫпятъ въ врѣме и послѣ мобилизацията на дѣйствителна служба, получаватъ заплата въ размѣръ на 1 л. дневно, освѣнъ храна, облѣкло и други, които се полагатъ съгласно сѫществующитѣ законоположения".

Въпрѣки съображенията, които изложихъ въ миналото засѣдание, за опредѣляне положението на маса войници, които се визиратъ въ буква **н** на настоящия законъ, комисията не е направила абсолютно нищо за подобрение положението на тѣзи служащи и на тия войници. Затова ние правимъ предложение, вмѣсто буква **н,** да се приеме слѣдующето:

(Чете) „Запасни долни чинове, повикани на служба и назначени при разнитѣ базистни или интендантски магазини и другадѣ да изпълняватъ по военното вѣдомство служби, за които по щатоветѣ се предвиждатъ граждански чиновници, получаватъ заплатата, предвидена за заемнитѣ отъ тѣхъ длъжности, освѣнъ онова, което имъ се полага съгласно сѫществующитѣ законоположения. Всички войници, изпратени на работа при и слѣдъ мобилизацията въ военнитѣ арсенали, желѣзопѫтнитѣ дружини, както и командированитѣ такива на работа въ интендантскитѣ работилници, печатницата и другадѣ, получаватъ заплатата, която се предвижда за другитѣ работници въ сѫщитѣ магазини, работилници, учрѣждения, съобразно заеманата отъ тѣхъ длъжность."

Съ това предложение ние цѣлимъ да премахнемъ и този хаосъ, който може да се създаде и за който, сигурно, ще искатъ ново измѣнение, когато дойде да се прилага тази буква **н** отъ настоящия законъ, кѫдѣто е казано, че на такива ще се плаща порционъ отъ 3 до 8 л. Онова ще създаде по-голѣмъ хаосъ, отколкото това, което ние искаме и което е много ясно, че тия хора ще получаватъ заплатата, която получаватъ тѣхнитѣ другари, или такива, които сѫ предвидени по щатоветѣ. Като депозирамъ тѣзи предложения, азъ моля да бѫдатъ гласувани и приети отъ Народното събрание.

Предсѣдательтъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Д. Тончевъ: Г. г. народни представители! Азъ ще моля Народното събрание да не приема предложението на г. Попова, затова защото и онова, което е направила комисията въ това отношение, е повече, отколкото можеше народното представителство да очаква. Съ подобрението, което комисията направи чрѣзъ увеличение на дневнитѣ, нашиятъ военѣнъ бюджетъ въ това отношение по разноскитѣ си ще бѫде увеличенъ ежемѣсечно съ около 6 милиона лева.

Г. Поповъ: Въ военно врѣме.

Министъръ Д. Тончевъ: Този законъ има сила и значение само за военно врѣме. — При такова едно подобрение мѣсечно, азъ ще ходатайствувамъ предъ народното представителство да се ограничи само съ това, което е предложила комисията.

В. Молловъ: Тогава ще моля г. министра да се съгласи поне да влѣзе законътъ въ сила, откогато се публикува, защото има обратна сила.

Министъръ Д. Тончевъ: Не, нѣма обратна сила.

С. Костурковъ: За извѣстни категории има.

Министъръ Д. Тончевъ: Не. — Г. г. народни представители! За да нѣма никакво съмнѣние по този въпросъ, държа да направя слѣдующето заявление, по поводъ на повдигнатия отъ г. Моллова въпросъ — че послѣдната алинея изрично гласи, какво увеличенитѣ дневни ще почнатъ да се даватъ на всички офицери, а тъй сѫщо и на долнитѣ чинове, начиная отъ деня, въ който ще влѣзе законътъ въ сила, а по всички други нареждания, които иматъ произхождението си още отъ миналото, и по които имаме споръ и съ Върховната смѣтна палата, само по тѣзи въпроси законътъ има обратна сила; по отношение увеличение дневнитѣ законътъ нѣма обратна сила, и тѣ ще почнатъ да се даватъ отъ деня, въ който ще влѣзе законътъ въ сила.

В. Молловъ: Тогава ще трѣбва да се каже малко по-иначе, защото тамъ се казва: „които ще се зачислятъ". Отъ кого ще се зачислятъ?

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Отъ главнокомандующия.

Министъръ Д. Тончевъ: Г. Молловъ! Послѣдната алинея гласи: (Чете) „Настоящиятъ законъ по отношение на частитѣ, щабоветѣ, управленията и учрѣжденията, които ще се зачислятъ на дневни пари въ увеличенъ размѣръ, се прилага отъ деня на влизането му въ сила". — Значи, въ бѫдаще.

Предсѣдательтъ: Ще положа на гласуване законопроекта.

Министъръ Ж. Бакаловъ: Има направени предложения.

Предсѣдательтъ: По този законъ има двѣ предложения, едното предложение, направено отъ народния представитель г. Георги Поповъ, е слѣдното: (Чете) „Предложение къмъ буква „а" (ал. 2) на членъ единственъ отъ закона за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и пр.

„Долнитѣ чинове, както тѣзи, които мобилизацията завари на служба, тъй и онія, които постѫпятъ въ врѣме и послѣ мобилизацията на дѣйствителна служба, получаватъ заплата въ размѣръ на 1 л. дневно, освѣнъ храна, облѣкло и др., които се полагатъ съгласно сѫществующитѣ законоположения".

Които приематъ предложението на г. Попова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Другото предложение отъ сѫщата група, подписано още отъ г. Поповъ, е слѣдното: (Чете) „Предложение, вмѣсто буква „н" (ал. 18) на членъ единственъ отъ закона за измѣнение и допълнение на врѣменното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме и пр.

„Запасни долни чинове, повикани на служба и назначени при разнитѣ базисни или интендантски магазини и другитѣ да изпълняватъ по военното вѣдомство служби, за които по щатоветѣ се предвиждатъ граждански чиновници, получаватъ заплатата, предвидена за заемнитѣ отъ тѣхъ длъжности, освѣнъ онова, което имъ се полага, съгласно сѫществующитѣ законоположения.

Всички войници, изпратени на работа при и слѣдъ мобилизацията въ военнитѣ арсенали, желѣзопѫтнитѣ дружини, както и командированитѣ такива на работа въ интендантскитѣ работилници, печатницата и другадѣ, получаватъ заплатата, която се предвижда за другитѣ работници въ сѫщитѣ магазини, работилници и учрѣждения, съобразно заеманата отъ тѣхъ длъжность."

Които приематъ това предложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Ще положа на гласуване законопроекта тъй, както се докладва отъ г. докладчика. Които го приематъ, да си вдигнатъ ржката (Мнозинство) Приема се.

Съ това се изчерпватъ въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Министъръ П. Пешевъ: Моля да имаме засѣдание утрѣ, съ дневенъ редъ: трето четене на приетитѣ сега законопроекти

Прѣдседателтъ: Г. министърътъ прѣдлага да имаме засѣдание утрѣ, вмѣсто другидень, понеже другидень е праздникъ. Които сж съгласни съ неговото прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

На дневенъ редъ за идущето засѣдание ще имаме: трето четене на приетитѣ днесъ законопроекти и първо четене на оня законопроектъ, който съобщихъ въ началото на днешното засѣдание.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 5 ч. слѣдъ пладне)

Прѣдседатель: **Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ** Секретарь: **Д-ръ Д. ДИМИТРОВЪ**

За началникъ на Стенографското бюро: **ТР. ДИМИТРОВЪ**